

tekst:
**Rineke
Gronert**

In verslagen van 'Trekvlinderregistratie Nederland' wordt bijna jaarlijks melding gemaakt van enkele Oranje luzernevlinders. Terschelling en het zuiden van Limburg schijnen zeer aantrekkelijk te zijn voor deze soort. De kuststrook bij Petten wordt gemedend, met uitzondering van 1983 toen er duidelijk trek is geconstateerd. De zomer van 1994 lokte echter wederom Oranje luzernevlinders naar de Hondsbossche Zeewering bij Petten.

bermen tel ik tot mijn grote vreugde één vrouwtje en drie mannetjes. Op de grasdijk aan de landzijde één vrouwtje en vijf mannetjes. Verrast door deze aantallen word ik nieuwsgierig hoe de situatie langs de gehele Hondsbossche zal zijn. Met de fiets ben ik daarna langs de hele dijk gegaan, zowel land- als zeezijde. Ter hoogte van dam 20-25 tel ik aan de landzijde nog vier exemplaren, waarvan één vrouwtje en drie mannetjes. Totaal zijn er dus op 29 juli 14 Oranje luzernevlinders waargenomen. Aan de zeezijde is deze dag geen enkel exemplaar gezien, mogelijk vanwege de windrichting (zuid-west).

In de ochtend zijn de vlinders het meest actief. Het is een lust voor het oog. Er wordt druk gefladderd, vliegend van bloem naar bloem. De Rode klaver is zeer in trek, maar het Klein streepzaad wordt ook regelmatig vereerd met een bezoekje. Tijdens de (voedsel)vuchten vliegen de vlinders laag over de kruiden

Extreme warmte lokt Oranje luzernevlinder

Op 27 juli 1994 is er een 'oranje-geel vlindertje' bij de Hondsbossche Zeewering gezien. Twee vogelaars, waaronder Dick Groenendijk, vinden deze mededeling interessant genoeg om de vogeltrek bij Camperduin op 28 juli te onderbreken en een kijkje te nemen. Wat Dick al vermoedde komt uit: Oranje luzernevlinder. Vanaf dat moment is de onrust gezaaid. Gewapend met verrekijker en fototoestel naar de landzijde van de Hondsbossche Zeewering waar een Oranje luzernevlinder hangend aan de stengel van Wilde peen bewonderd kan worden. De vlinder lijkt wat versuft. Hij laat zich niet verstoren en blijft alsmaar op dezelfde plek hangen. Mogelijk heeft hij een tik van een auto gehad, want de vlinder rust in de berm vlak langs de weg waar het verkeer voorbij raast. Inmiddels is ook heel voorzichtig een vlinder gevangen. De binnenzijde is prachtig oranje-geel met een zwarte rand met gele vlekken: een vrouwtje. Dit vlekkenpatroon mist het mannetje. Na wat speurend rondlopen komen we dan in ieder geval op drie exemplaren, mogelijk zijn het er vijf.

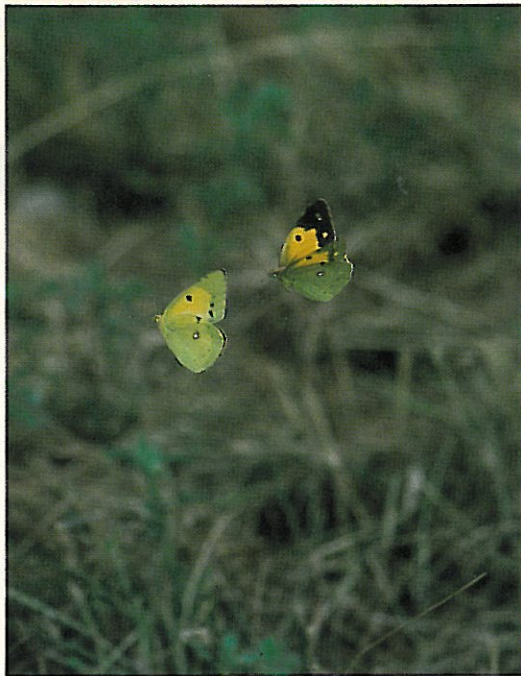
Vrijdag 29 juli zijn de vlinders nog steeds aanwezig, maar het lijken er meer te zijn. Ter hoogte van dam 12 loop ik aan de landzijde een grote ronde. In de

en bloemen, ook tijdens het patrouilleren. 's Middags omstreeks drie uur lijken ze te rusten en vliegen alleen op als ze verstoord worden. Een enkeling is dan tot op een meter te benaderen, handig voor de fotografen!

Vanaf 30 juli zijn er nog maar drie vlinders constant aanwezig. Vrijdag 12 augustus zijn er ter hoogte van dam 12 aan de landzijde nog twee Oranje luzernevlinders gezien.

Voortplanting

De warmte die alsmaar aanhield, nodigde uit voor een regelmatig bezoek aan de Pettemer- en Hondsbossche Zeewering. Op 21 augustus word ik beloond voor het geduld. Parende Oranje luzernevlinders met een mannetje erboven vliegend, dat telkens heel voorzichtig de vleugels van de parende vlinders aanraakt. Het gefladder van het jaloerse mannetje kan het gelukkige paartje echter niet deren. Door een onverwachtse beweging onzerzijds gaat het vrouwtje aan de haal met het mannetje om zich een klein stukje verderop te laten 'vallen' op een bosje Rode klaver. Dit blijkt een zeer geschikt moment voor een foto. De volgende dag, 22 augustus, tref ik alleen een langs het hek patrouillerend mannetje aan. Maai-

en op 24 augustus en slechte weersomstandigheden hebben mogelijk bijgedragen aan het niet meer verschijnen van de vlinders.

Tijdens het trekvlinders kijken en tellen op 22 september fladdert er plots een prachtig vers Oranje luzernevlinder-mannetje om ons heen. De andere trekvlinders laat ik even voor wat ze zijn en volg de luzernevlinder. Hij steekt de weg over en verdwijnt achter of tussen de rietkraag. Er vliegt nóg een vers mannetje op het voorkeursgedeelte van de Hondsbossche.

De daarop volgende dagen zijn de vlinders niet meer gezien. Mogelijk zijn ze zuidwaarts gegaan of ten prooi gevallen aan de wolk spreeuwen die alsmaar over de Hondsbossche Zeewering 'rolde' en zich te goed deden aan de talloze insecten. Of de daar alsmaar aanwezige torenvalk heeft ze verschalkt. Tijdens het trekvlinders tellen zag ik deze regelmatig mislukte duikvluchten maken naar voorbijtrekkende Grote koolwitjes.

Onderzoek Universiteit Wageningen

De plek waar de vlinders steeds zijn aangetroffen is zeer geschikt voor de Oranje luzernevlinder. De bermen en de niet door schapen begraasde grasdriehoek, gelegen ten noorden van de dijkopgang, hebben een lage begroeiing met vlinderbloemigen zoals Rode en Witte klaver, Gewone rolklaver, Kattedoorn en composieten zoals Klein streepzaad met hier en daar wat zanderige plekjes. In tegenstelling tot bijvoorbeeld het gedeelte aan de zuidzijde van de dijkopgang, waar schapen zich vol eten aan

het daar door kunstmest welig tierende gras.

Uit navraag bij de beheerder, het Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier, blijkt de driehoek deel uit te maken van een landelijk onderzoek. Dit onderzoek is vier jaar geleden gestart in opdracht van Rijkswaterstaat en wordt uitgevoerd door de Landbouwniversiteit Wageningen.

Centraal in dit onderzoek staat de erosiebestendigheid van het vegetatiedek. Dit gedeelte wordt twee maal per jaar gemaaid (streefdatum: 15 juni en 15 augustus) en het maaisel wordt afgevoerd. Er vindt geen beweiding en geen bemesting plaats. Een aardige bijkomstigheid is dat door het maaibeheer, dat bij het onderzoek wordt toegepast, de grasmat uitermate geschikt wordt voor de voortplanting van bijvoorbeeld Oranje luzernevlinders. Mede dankzij het aanhoudend warme weer heeft dit geresulteerd in drie generaties.

De rest van het land

Behalve bij Petten zijn ook in de rest van Nederland Oranje luzernevlinders gezien. Een volledig overzicht is nog niet beschikbaar, maar wel staat vast dat deze soort verspreid in het hele land is gezien. Een kleine greep uit de vele meldingen: vier exemplaren bij Bergen op Zoom, een bij Echt, twee bij Thorn, een bij Wijnjewoude, twee bij Kortgene, vijf in de Wieden en een in Deventer.

Nergens zijn echter zoveel Oranje luzernevlinders waargenomen als de 14 exemplaren die op één dag bij Petten zijn gezien. Een echte lijn in de aanwezigheid van de Oranje luzernevlinder valt er landelijk nog niet te ontdekken. Het heeft er wel alle schijn van dat de kuststrook de meeste vlinders te zien gaf.

Uit de jaartotalen van de Nederlandse Trekvlinderregistratie blijken 1947 (4027 vlinders), 1958 (2037) en 1967 (3084) topjaren te zijn. De jaren 1945, 1946 en 1962 zijn sub-toppers met een totaal tussen de 500 en 1000 vlinders. De overige jaren komen niet boven de 500 vlinders. Vanaf 1986 zijn maximaal 29 Oranje luzernevlinders per jaar gemeld. De aantallen in 1994 komen daar zeer ruim boven.

Dankwoord

Met dank aan Rob de Vos voor het beschikbaar stellen van de gegevens uit de administratie van de Trekvlinderregistratie Nederland.

Literatuur

As, B. van, 1987. Trek van de Oranje luzernevlinders bij de Hondsbossche Zeewering. De Windbreker, december 1987.

Een mannetje van de Oranje luzernevlinder volgt een vrouwtje om mee te kunnen paren.

Summary

The migrant butterfly Clouded Yellow (*Colias croceus*) is observed each year in the Netherlands, often in the far north and south of the country. During the warm summer of 1994 reports came in of many specimens in the coastal region near Petten (North Holland). The butterflies were seen on grass verges, feeding on clover.